

A könyvtárhasználati tananyag, mint a verseny alapja - A kerettantervi témakörök mentén
Dokumentumtípusok, kézikönyvek

Dömsödy Andrea iskolai könyvtári referens, OFI - Pedagógiai Könyvtár és Múzeum
2016. október 10.

A csoportmunka feladata

A csoportok megoldásai

Utólagos megjegyzések a műhelymunka vezetőjétől

Mi a legfontosabb cél a dokumentumtípus, kézikönyvek témakör tanításánál?

- Értse, hogy a más funkciójú kézikönyvek másra valók
- Értse, hogy a kézikönyv nemcsak könyv lehet
- Értse, mikor kell több és más mint a Google
- Tudjon formai, tartalmi szempontok szerint csoportokat képezni, tudja a jellemzőket
- Tudja megállapítani egy dok-ról a típusát, hogy tudja, mely adatokkal kell azonosítani

.....A]bXY[n] gNYdY Y[mUdcb"5bbn]Wgdcfh"YgZUzbnmUd"

.....? " fWZfbU" "A]bXY[n] \YnY[m] hYmZgnYa dcbh_Y`fb]a]bXYb WgdcfhU"

.....A UX• fUa YbbY_ Y[nY[m_ fl'v g_ " nYb'c j Ugg_ Uh WJY_ " hYm]h"

Ezt a "silent chalk talk" technikát a KTE programjain Könyvtárostanárok 4. szellemi műhelyén mutatta be, próbáltatta ki velünk Pataki Mariann.

Különböző kézikönyvek - különböző információk, amelyeket csak az adott kézikönyvből lehet megkérdezni - össze kell hozni őket!

Ez egy érdekes, az órán nem annyira időigényes ötlet.

Egy ehhez hasonló példát láthatunk a Bod feladatlapok között a 2008/2009. 9-10. évf. megyei írásbeli 3. feladatában.

Lehet nagyon különböző kézikönyvtípusokat választani és hasonlóakat is.

Ez egy szituációba ültetett teszt.

Ötvözi a másik két ötletet.

A feladat hatékonysága növelhető, ha indoklást is kérünk hozzá. A miértek segítenek hozzá a megértéshez.

Az indoklás is működhet feleletválasztósan. A miértekhez is felsorolhatunk több opciót. (Ebbe humor is vihető.)

Pl.:

- mert a nagylexikon elég nagy, hogy sok infót találjak,
- mert egy szaklexikonban mélyebben dolgozzák fel a témát,
- mert egy általános lexikonban nemcsak az irodalmi vonatkozások vannak benne,
- mert kíváncsi vagyok hogyan mondják, máshogy Petőfit,
- mert a kiselőadás során nem szeretnék szóismétlésbe keveredni,

Dokumentumtípusok, kézikönyvek témakör tanításának célja: Értse, hogy a más funkciójú kézikönyvek másra valók

Szituációs feladat feladat

figye, hogy melyik feladatnál kézikönyvet kell használni

- Magyarul csak az állandó címekben (pl.: folyóiratok és intézmények neve) kezdünk minden szót nagybetűvel. Egyedi címekben (pl.: könyvek, tanulmányok, filmek címei) ezt nem alkalmazzuk. (A magyar helyesírás szabályai, 12. kiad., 198.)

1.) Melyik kézikönyvet használod, ha irodalom órára Petőfit kell kiselőadást tartanod?

A) Művelődési lexikon

B) Magyar Nagylexikon

C) Új Magyar Irodalmi Lexikon

Az információkereső feladat életszerűbbé teszi a feladatot. Továbbá a gyakorlati szituáció a megértést is segítheti.

A funkciókat akkor tudjuk jól szemléltetni, ha a kitalált vagy valós információkereső feladat nemcsak a témát tartalmazza, hanem a szituációt is.

Például az alábbiak közül egyet is választhatunk, de többet is, hogy érzékeltesük a különbséget:

- Arany János élete (?)
- Arany életéről egy 5 perces kiselőadás (pl.. általános lexikon, életrajzi lexikon)
- Arany életéről egy 5 perces kiselőadás képes prezentációval kísérve (pl.: képtár)
- Arany életéről egy 5 perces kiselőadás alsó tagozatos gyerekeknek (pl.: gyermeklexikon)
- Arany életét kell bemutatni életének helyszínéhez kapcsolva, különösen szófalujára (pl.: térkép, irodalmi helynevek lexikona)
- Arany irodalmi munkássága a műfaji sokszínűség jegyében (pl.: szaklexikon, szakenciklopédia, bibliográfia, irodalmi fogalomtár)
- Arany életéről egy szöveges dolgozat, mely bemutatja a történelmi környezetet is (pl.: kronológia)

Több csoportnak más-más feladatot kell adni, pl.: legyen akinek rövid életrajzi bemutatása, legyen akinek kortársakat kell bemutatni, legyen akinek néha szóló irodalmat kell bemutatni.

Erre az ötletre építhető egy kooperatív csoportmunka, melyben a csoportok tagjai megosztják egymással a különböző kézikönyvekből szerzett információkat. Az eredményről akár táblázatot is tölthetnek ki, hogy összehasonlíthassák, mely kézikönyv miben segített nekik.

Ha jól látom, akkor pont ez egy olyan lexikon, ami szó szerint ugyanaz a neten. Bár talán a képek abban nincsenek benne.

De így is felhívhatja a figyelmet arra, hogy van netes változat és attól még az lexikon, hiszen ugyanaz a tartalom és a funkció.

Plusz felhívhatjuk a figyelmet a hatékonyabb használati lehetőségekre.

Pl.: a netes változatban a teljes szövegben lehet keresni, nemcsak a címszavakban. A szócikkben a böngészőbe épített keresés az adott lapon funkcióval, de az internetes keresők pedig tudnak bizonyos domaintartományban keresni, így például megnézhetjük azt is, hogy a kaláka szó mely címszavakban szerepl még. (Pl.: Google, Spec. keresés keresőkérdése: kaláka site:http://mek.niif.hu/02100/02115)

Fontos szempont, hogy lássák, hogy az internetes keresőkön (pl.: Google) túl is van élet. Sok szempontból hatéknyabb keresések hajthatók végre, ha tudjuk milyen kézikönyvtípusokat érdemes a neten keresni, és azokat főleg hol lehet megtalálni. Vagyis, hogy a neten is vannak kézikönyvek, amik a segítenek a gyors, pontos, összefoglaló és akár ellenőrzött infók megtalálásában. A nyomtatott könyvekben sem úgy kezdünk tájékozódni, ha gyorsak akarunk lenni, hogy a katalógus segítségével keresünk egy témába vágó könyvet, cikket, hanem először valamilyen lexikont, enciklopédiát fogunk meg. Aztán, ha több infóra van szükségünk, akkor már pontosabb háttérinfókkal kezdetünk a módszeres keresésbe.

A legismertebb netes kézikönyv a wiki, de mutassunk nekik másokat is.

Dokumentumtípusok, kézikönyvek témakör tanításának célja:

Értse, hogy a kézikönyv nemcsak könyv lehet

Keresse ki a kaláka szót a Néprajzi Lexikonból nyomtatott formában!
- " - " -
internetes változatából!
Hasonlítsa össze!

Galus kézikönyv teljes aránya megtalálható az interneten
(pl. Magyar Etelmeső Kézikönyv, A magyar lejegyzés szabályai 12. kiad.,
Néprajzi Lexikon...) - ezeket a forrásokat keresse először, ne
elégedjen meg azal, amit a témára kapcsolatosan a Google talál.

A tankönyvtan.hu-n megtalálható a Tarka Kiadó összes

kézikönyve
újabb és újabb

A kézikönyvek közülük jól a netre, ezért könnyű meg gyorsan elérhető

- neten, információ a kérdésre. Internetes formái lehet kézikönyv.

Például ez a gyűjtemény egy jó kézikönyv-lelőhely.

De a MEK is jól használható ilyen célra is.

Igen, de tisztázzuk azt is, hogy mitől lesz valami kézikönyv.

A net segít abban, hogy tisztán, hordozótól függetlenül vizsgáljuk a kézikönyv fogalmát, funkcióját. Ne csupán nagy vastag, betűrendes könyvekként

gondoljanak rá.

Az internetes információk forrása nem ellenőrizhető, a közpénz és
dolgozatok s. előadásra való felhasználásuk megkérdőjelezhető forrásokról
felhasználás.

A nyomtatott információk forrása sem ellenőrizhetőbb. Az információ értéke, hitelessége nem a hordozójától függ,
hanem pl. a szerzőjétől, kiadójától, kiadási évétől, forrásjegyzékétől, a hivatkozások kezelésétől. Bár nyilvánvalóan a
nyomtatott források között kevesebb a megkérdőjelezhető tartalmú. Ennek egyik oka a hagyomány, másik, hogy
nyomtatott forrásokat idő-, munka- és pénzigényesebb előállítani. Viccből és hirtelen felbuzdulásból kevesebben
publikálnak nyomtatásban.

Igen. Bár ilyen jó példákat nehéz találni, de minél
összetettebb egy kérdés, annál valószínűbb, hogy
szükség van szakmaibb vagy többféle forrásra.

Dokumentumtípusok, kézikönyvek témakör tanításának célja: Értse, mikor kell több és más mint a Google

Olyan kérdést kell feltenni, amire nem található értelmes válasz első 10 találatban,

Olyan információs keresési feladatot
Olyan feladatot, kérdést adni a
tanulóknak, amikor a Google
nem ad egyetlen választ.
↓ ad
nem jó választ
kielégítő
↓ ad
mégsem jó
adomány szempontból

Az ilyen feladatok akkor
hatékonyak, ha valamilyen
összehasonlítás, következtetések
levonása, reflexió követi.
Pl.: Miben segített többet a
Google és miben az albumok?

- Egy festőről múltbéli bemutatást
az internet alapján!
mások szerint: könyvtárban - múltbéli
albumok!
- Vagy Varró Péter reneszánsz
műveinek a népe. (bale pár
ver.)

→ Gyerekek kiostói
Bibliográfiákra jellemző a dok. típusok. - A gyermek világnak és
egy a Biblián szereplő dokumentumok. Mondják meg milyen szempontok szerint
választják ki.

Fontos, hogy vegyék kézbe is. Segíti a megértést és a rögzítést is.

Az, hogy maguk választanak az alkalmaztatja tudásukat.

A választást kérhetjük általában a könyvtárban vagy egy kupacból is. Ha a könyvtárban kell megkeresni, akkor az az állomány elrendezése témakörhöz is kapcsolja, hiszen a könyvtárban gyakran máshol helyezük el az egyes dokumentumtípusokat.

Fontos, hogy fogalmazzák meg, indokolják kiválasztási szempontjukat.

De az itt megadott szempontokhoz ez úgy kapcsolható jobban, ha utána megkeresik az azonosító adatokat. Mondjuk azok is rajta lehetnek a kártyán. vagy azok lehetnek külön kártyák.

A bibliográfia értelmezése sok szempontból hasznos feladat. Olvasmányjegyzékek értelmezése gyakoribb szituáció az életben mint a bibliográfiakészítés. Másrészt a művek visszakeresése során is fontos, hogy felismerjük a dokumentumtípust, mert attól függ, hol és hogyan keressük.
Hasonló feladat: Bod feladatlapok között: 2010/2011, 9-10. évf., megyei írásbeli 3. feladat

**Dokumentumtípusok, kézikönyvek témakör tanításának célja:
Tudja megállapítani egy dokumentumról a típusát, hogy tudja, mely adatokkal kell azonosítani**

✓ Feladat: Hasonló információ gyűjtése a világhálón?
Téma:
intézkedés:
Utána nézi a megfelelő, teljesebb vagy
kéz-közvetlenül!
Elvezetés: a tudás jelentése?
↓
Terveztetés: kértés

A miértek itt is fontosak. Vajon miért más adatokkal azonosítjuk az egyes műveket?

Miért azok a fontos adatok a tartalom és a forma szempontjából?

Mit mond a kiadó, terjedelm, oldalszám ...? Minek az eldöntésében segítenek?

1) Bibliográfiai tétel értelmezése
- önálló mű
- egy gyűjtemény mű része
- folyóirat cikk
- szerző - szerkesztő probléma
- metakajá
- autográfia

Feladatok megadása "egy könyvkupacból" választás) a pl.: sával keresés, évről-évről keresés, stb
életrajza keresés,

Ez nem ehhez a szempontokhoz kapcsolódik.